

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.“
Er. banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

La cestiunea întroducerii căsătoriei civile.

Guvernul țării a subșternut în 2 Decemvre n. a. c. corpurilor legiuitoare un proiect de lege pentru introducerea căsătoriei civile obligătore la noi în țeră.

Dispozițiunile principale ale acestui proiect sunt următorele :

Proiectul se compune din X capitole cu 167 §§-i, în cari este codificat întreg dreptul de căsătorie. Înainte de căsătorie, după proiect, se pôte face logodnă, care însă nu e deobligătore pentru încheierea ulterioară a căsătoriei, și acela care o strică sau dă ansă a se strica, e obligat cu despăgubire celeialte părți.

Căsătorie nu pot încheia aceia, cari nu au facultatea de acțiune, precum băiații mai mici de 12 ani, alienații etc. Bărbatul sub anul al 18-lea și femeia sub etatea de 16 ani nu pot se căsătoréscă fără concesiunea specială a ministrului de justiție. Nu se pôte face căsătorie între frați și rude-nii de sânge; căsătorie între unchiu și nepótă, sau mătușă și nepot e oprită, dar regele pôte da dispensație; tot asemenea cu dispensație din partea ministrului se pôte încheia căsătorie între băiatul sau băiața adoptată și părintele adoptiv.

Căsătoriei trebuie se-i premérgă publicarea, pe care o face conducătorul matriculelor civile și anume afișeză la primărie în decurs de 14 zile numele acelor, cari voiesc se se căsătoréscă. În comunele rurale, mari și mici, căsătorie în decursul timpului de afișare, trebuie se se publice la primărie în două Dumineci și cu graiul. Căsătorie nu se pôte încheia decât a treia și după ultima și de afișare.

Căsătorie trebuie se se încheie naintea unui oficial civil, de obicei înainte conducătorului de matricule. Mirii se prezintă la acesta cu doi martori, și declară, că vreau se se căsătoréscă. În urma acesteia oficialul îi declară de căsătoriți, ia despre acest act protocol, și induce în matricula de căsătorie pe nou căsătoriți.

De la starea civilă pot merge apoi la biserică, ca se-i cunune preotul. Nu-i iertat însă ca preotul se-i cunune înainte de oficiul civil, în care cas va fi pedepsit cu o pedepsă bănescă până la 1000 de corone și în cas de repețire cu închisore de două luni.

Căsătorie încheiată înaintea oficialului civil e nevalabilă, dacă a esistat vre-o pedecă, prevédută în lege. În asemenea casuri este de intentat proces de anulare.

Cu privire la desfacerea căsătoriei proiectul recunosce două feluri de despărțiri: despărțirea totală și despărțirea de masă și pat.

Motivele despărțirii sunt păcătuirea unei sau a ambelor părți, precum adulter, părăsire cu necredință, comiterea de crimă etc. Ura neîmpăcată nu este recunoscută ca motiv de divorț.

La despărțirea de pat și masă părțile pot ori când se continue ér la olaltă traiul. Dacă însă doi ani de zile trăiesc sapași, ori care pôte se cêră despărțirea totală.

* * *

Vorbind de acest proiect amintim mai întâi, că biserică noastră privind căsătorie civilă contrariă sfintei noastre religiuni și contrariă intereselor mari ale sfintei noastre biserici, s'a pronunciat din a sa parte prin decisiunea luat de tôte cele trei sinode eparchiale și Metropoliei noastre întrunite în anul curent în mod unificat și în unanimitate, în următorele mod :

Considerând, că importante reforme politico-bisericesci, luate de actualul guvern al patriei în programul său, dacă ar ajunge a fi realizate, ar străpune tôte relațiunile familiare ale cetățenilor de pe basa lor religiósă-morală și nestrămutabilă de până acum pe basă de drept cu totul nouă, curat civilă și prin urmare schimbaciósă; ér de altă parte ar vătéma grav și în multe privințe drepturile și interesele vitale basate pe nealterabilele învêțaturi

ale lui Christos și pe legile străvechi ale țerii în toate bisericile din țară, prin urmare și în biserica noastră națională gr. or. română ;

Considerând, că acest Sinod și-ar neglija oficiul, impus de stat. org. §. 96, dacă față cu astfel de pericole, ce amenință biserica, n'ar purta grijă pentru delăturarea lor în sfera sa de competență, chiar și în stadiul de pregătire al acestui plan problematic de reforme ;

Considerând, că reformele intenționate nu provin dintr'o trebuință generală simțită a popórelor creștine ale patriei noastre, și că ele ar vătéma adênc și în urmare ar sgdului în mod îngrijitor sentimentele religioase-morale astăzi încă adênc înrădăcinate în inimile mai ales ale credincioșilor bisericii noastre ;

Considerând că introducerea matriculelor de stat și-ar greși cu desêvêrsire scopul principal, adecă cel relativ la botezurile necompetente, de ôre-ce ori cari altele, dar matriculele de botez și ale morților, de cari aci propriaminte și exclusiv se lucră, nici decum nu se pot strămuta în matricule de stat ;

Mai departe, că astfel de mesură în starea prezentă a administrațiunei noastre politice, ar sgdului în mod serios siguritatea și autenticitatea acestor registre publice, pre lângă aceea ar împune credincioșilor bisericii noastre, ca contribuabili ai statului, sarcine cu totul noue, grele și nejustificate, clerului nostru de rënd i-ar cauza o daună sensibilă în venitele sale și altmintrelea insuficiente, și afară de acestea ar slăbi încâtva legătura bisericescă-spirituală dintre păstorii sufletesci și credincioșii lor ;

Că prin urmare introducerea matriculelor de stat ar fi o măsură necorespunđătoare scopului ei propriu, costisitoare, de asemenea dăunosă pentru stat că și pentru biserică ;

Considerând, că cu introducerea intenționatei căsătorii civile, aședemintele sacre ale dreptului canonic matrimonial al bisericii noastre ar perde din autoritatea lor, vigórea legală de până acum, și statul s'ar pune în contradicere cu bisericile : catolică și ortodocsă, acestea avênd și profesând casatoria între cele 7 taine ; ér statul degradând una dintre columnele bisericii, judecătura bisericescă în afacerile matrimoniale ar fi delăturată, și cununia bisericescă despoiată de valórea ei de drept, ar poté se scada în ochii masselor ușor confundabili prin astfel de măsuri resvrătitóre la o ceremonie cu totul superfluă, fiind ea lipsită de totă valórea ei practică și totuși înpreunată cu unele spese : deci biserica ar fi lovită grav în dóue privințe, căci adecă pe de o parte prin astfel de reforme, de și în contra intențiunilor, totusi sub egida autorității de stat, așa dicând prin stat s'ar provocă și promovă indiferentismul religios, pe de altă parte plenitudinea seculară a autorității bisericesci s'ar reduce la minimum ei ;

Considerând, că o atare devalvare fatală a străvechei autorității bisericesci ar face biserica incapabilă de a păși riguros în contra lățirii necredinței, de care tocmai în urma astor fel de reforme ar fi a se teme, prin ce însê biserica ar deveni totdeodată incapabilă de a corespunde în deplină măsură misiunii sale politico publice, adecă a servi ordinii politico-sociale că ultimul, cel mai tare și mai sigur rađim, căsătoria civilă intenționată deci ar fi asemenea perniciosă pentru stat că și pentru biserică ;

Considerând, că modificarea art. de lege LIII. 1868 luată de asemenea în vedere prin programul politic-bisericesc al guvernului, a unui articol de lege, care forméză sorgintea propriă a presentelor discusiuni confesionale, ar fi numai un pretins act de dreptate politică și de liberalism, căci apartinența confesională a cetățenilor nu constituie un interes de stat, prin urmare o restrângere prin lege a libertății naturale a părinților relativ la confesiunea copiilor lor învólvă o spoliare de drept ; așadară o astfel de modificare de lege resp. un asemenea act de dreptate nu reclamă nici din punctul de vedere al confesionalismului vre o compensațiune, nici din punctul de vedere al statului luarea ori cărei mai departe dispozițiuni seculare, bine aședate și bine probate ;

Mai departe considerând, că acelea pretinse inconveniențe, cari s'ar fi ivind pe ici pe colea la căsătoriile mixte și ale celor convertiți, la cari se și face provocare spre justificarea intenționatei reforme de casatorie, nu-și au cauza în simultana valóre legală a dispozițiunilor incongruente ale dreptului matrimonial la diferitele confesiuni, ci în nerespectarea acestor dispozițiuni respective a legilor generale ale țerei, dar astfel de casuri și de altmintrelea esceptionali, ar poté se justifice cel mult ôreși cari dispozițiuni legislative referitóre la esecutarea legii amêsurat esceptiunilor, nici într'un cas însê n'ar poté se justifice dispozițiuni legislative atât de radicale și generale, cum ar fi intenționata regulare uniformă a dreptului matrimonial prin lege de stat referitóre la menționatele abusuri, pentrucă acestea n'ar fi eschise prin o atare regulare, de ôre-ce nu există lege, care n'ar poté fi nerespectată ;

Că prin urmare o regulare uniformă prin legea dreptului matrimonial basată pe ideea căsătoriei civile obligatóre nu o pretinde absolut nici un interes de stat.

Considerând în fine că interesele vitale ale statului și ale bisericii, adecă fundamentul religios-moral al familiei, evlaviósele sentimente ale miliónelor de creștini nu pot fi făcute obiect de rivalități pentru potestatea politică ;

Din toate aceste motive, sinodul declară respective concludere, că repudiază hotarit intenționata introducere a matriculelor de stat și a căsătoriei civile obligatóre ca unele reforme resvrătitóre, cari nu purced din trebuințele popórelor, nu sunt justifica-

bile prin nici un interes de stat și ar fi pernicioase de o potrivă pentru stat, societate și biserică.

* * *

Înregistrând acest conclud amintim tot de odată, că punctul de mănecare, din carele a proces reprezentanța legală a bisericii noastre, a fost curat numai spiritul evangheliei și al bisericii Domnului, și adecă cele trei momente, cari îl constituiesc: pacea, lucrul și iubirea de oameni.

Privind proiectul de lege din acest punct de vedere și anume din punctul de vedere al spiritului bisericii: al păcii, al lucrului și al iubirii de oameni, constatăm, că biserica noastră, și alături cu noi clerul și poporul bisericii greco-catolice și romano-catolice, este cuprins în fața acestui proiect de lege de mari și serioase îngrijiri asupra viitoriului familiei creștine și asupra dezvoltării ulterioare a credincioșilor în spirit creștinesc și în genere a dezvoltării societății și poporilor din această țară.

Între oameni sunt multe cestiuni și legături, contracte și referințe, pre cari le poate rezolvi numai statul și organele lui cu puterea, de cari dispun. Așa sunt d. e. contractele de natură civilă, comercială, cambială, conturbarea ordinii și siguranței publice prin delictes și crime, și altele. În astfel de casuri statul și organele sale pot sili cu puterea, de carea dispun pre cetățenul, care nu-și împlinesc datorințele și obligămintele luate, la împlinirea aceloră.

Căsătoria și viața familiară însă nu cade, și nu poate căde în categoria acestora. Raportul de drept și raportul de viață dintre căsătoriți nici nu este un contract, nici o referință de natură umană; ci o referință, carea are de basă iubirea evanghelică dintre căsătoriți, precum și convingerea adâncă întipărită în inima poporilor creștine, că căsătoria și viața familiară este o legatură încheiată între căsătoriți din voința lui Dumnezeu, și sancționată de însuși Dumnezeu prin mijlocirea bisericii că organ vădit al lui Dumnezeu, prin împărțirea sacramentului.

Viața și dezvoltarea familiei se bazează pre credința și iubirea reciprocă dintre căsătoriți, pre credința și iubirea lor față de fi, și pre conștiința și convingerea, că dâșii au să dea sémă lui Dumnezeu asupra modului, în cari au satisfăcut angajamentului și obligămintelor luate înaintea lui Dum-

neșu și a bisericii, și dela cari depinde bună starea și prosperarea vieții familiare. Aceste obligămintes fiind basate și emanând numai din credință și iubire, — este natural, că la împlinirea lor căsătorii nu se pot sili prin nici un feliu de putere lumescă.

Dar ceea ce nu poate face pre acest pământ nici un feliu de putere lumescă, poate realiza cu succes credința casatoriților în Dumnezeu și în puterea salvătoare a tainei sfinte cununii; ér slăbindu-se această credință, este natural, că se sguđuie din temelă basa și legăturile vieții familiare, — de ce să-ne ferescă Dumnezeu.

Dăm espressione acestei temeri, ca biserică și ca popor în față proiectului de lege din cestiune, pentru ca păcat să nu avem, că nu ne-am fi împlinit datorința atât față de poporul nostru, cât și față de sémțul, de carele este însuflețit acest popor pentru bună starea și înflorirea țării. Pentru că unde în familiă și între membrii familiei nu va stăpâni credința în Dumnezeu și în puterea salvătoare a tainei sfinte cununii, — acolo încetă pacea, lucrul și iubirea de oameni, încetă, și rămân fără nici un feliu de putere condițiunile fundamentale pentru prosperarea familiei și a societății.

Societatea omenescă are a mulțami mult, și a fi vecinic mulțămitoriă crastinismului, că a dat familii prin sacramentul cununiei, independența și sănțenia, de carea are trebuință.

Este un sanctuarium familia și viața familiară. Acest sanctuarium s'a susținut în trecut, și se va poté susține și în viitoriu numai prin deplina credință a căsatoriților în puterea salvătoare a tainei sfinte cununii. În același timp este apoi fapt, că îndiferentismul religionariu, ateismul, cu direcțiunile greșite ce au emanat din aceste doue rele, cari conturbă tot acum, acum, societatea omenescă din apusul Europei s'au dezvoltat, și lățit mai cu sémă în acele state, în cari s'a lovit în religiune și în biserica creștină, și în cari este introdusă căsătoria civilă.

Țera noastră a fost din voința lui Dumnezeu scutită de astfelu de calamități și sdruncinări sociale. Și să dea Dumnezeu, ca să fiă scutită și pre viitoriu. De asemenea să dea Dumnezeu, ca scutiți să fim și de o luptă între biserică și stat. Și această cu atât mai vârtos, cu cât noi și țera avem trebuință de o deplină linisce spre a poté înainta cu pași cât mai repeși pre toate terenele vieții în spirit creștinesc.

Sunt întemeiate, credem, temerile, cărora datori suntem a-le da espressioni, — cu atât mai vârtos, că este fapt dureros, dar este așa, și anume, că acest proiect de lege a dat ansă la multă machnire credincioșilor bisericeii ortodoxe orientale și romano și greco-catolice, cari credincioși formeză marea majoritate a populațiunii țării. Adaogem, că temerile noastre în fața acestui proiect de lege sunt întemeiate deoarece căsătoria este sacrament; ér credința în acest sacrament este adênc întipărtă în inimă mării majorității a populațiunii țării. Astfeliu de dispozițiuni au de sigur desaströse consecințe în două direcțiuni, și anume: pot să slăbescă în unele pături ale societății credința în Dumneđeu, și apoi să producă indiferentismul religiunariu și ateismul, un lucru, pe carele nici un om îngrijit și inspirat de viitoriul societății nu pôte să-l dorescă; pre de altă parte loveșc direct în consciința religiósă, și strêpun pre credincioși în direct conflict cu sêmțemintele lor religiöse, — ceea ce în nici un cas nu este, și în nici un feliu de împrejurări nu pôte fi în interesul prosperării societății și patriei.

* * *

Lumea și omenimea, de când trăiesce pre acest pământ, s'a guvernât, și s'a ajutat în desvoltarea sa prin legi. Și sunt legi divine, date de însuși Dumneđeu, și sunt legi umane, legi făcute de om. Legile omenesci, ca tôte lucrurile făcute de om și de mâni omenesci, și anume pörtă în sine gemenele neperfectiunii, sunt influințate de interese și împrejurări, cari sunt, și pot să fiă chiar contrare desvoltării neamului omenesc. Așa au fost între altele de exemplu legile, prin cari atâția seclii s'au ținut popórele în iobăgiă. În acele timpuri a fost virtute a avé sclavi mulți. Astăzi însă se privesce de virtute a apéra libertatea celorlalți ómeni, și a-i ajuta în desvoltare prin promovarea spiritului de lucru și prin înlesnirea mijlócelor de traiu și de cultură.

Sunt referințe de drept între ómeni, cari se schimbă prin timpuri și împrejurări; și deci este trebuintă, ca să se schimbe și legile, cari le normeză, și reguléză.

Familia și vieța familiară însă atât după scopul cât și după fința ei nu este permis, ca se fiă espusă la astfeliu de schimbări, și deci interesul societății omenesci pretinde, ca încheierea căsătoriei, și referințele familiare să se reguleze prin legea cea neschimbăciósă a evangheliei, — susținându-se în forma sa genuină sacramentul sântei cununii.

Mórtea și înmormântarea P. S. Inochentie Episcopul Buzêului.

La 13 Noemvre, Sâmbătă, a încetat din vieță P. S. Sa Episcopul Buzêului, Inochentie, în casa sa din str. Muselor din Bucuresci. P. S. Sa, căđut de mai mult timp în slăbiciune, până în cele dia urmă sănătatea sa înspira îngrijiri celor ce îl înconjurau.

Născut în Bucuresci în anul 1819, P. S. Sa a fost unul din cei mai vechi Episcopi ai Bisericeii noastre. Părintele său, preotul Gh. Chițulescu a fost preot la biserica S-tului Nicolae din suburbiul Popescu (Jignița). Mitropolitul Neofit l'a trimis să și facă studiile teologice la Pesta împreună cu Atanasie fost Episcop al Eparhiei Romanului și mai pe urmă al eparhiei Râmnicului-Noul-Severin și cu Archimandritul Chesarie, fost director al seminarului Central din Bucuresci. După întórcerea de la Pesta P. S. Inochentie a fost numit profesor la seminar și mai pe urmă director până la 1863, când a fost numit egumen al monastirei Délului.

La 1872 s'a hirotonisit arhieru și la 1873, fiind locotenent al Episcopiei de Râmnic-Noul-Severin, s'a ales Episcop la Buzeu în locul eminentului episcop rêposatul Dionisie Romanov.

Corpul defunctului a fost transportat Duminecă în biserică sf. Spiridon-mare și eședat pe un jeț, îmbrăcat în vestmintele arhieresci, cu mitra pe cap și cu cârja episcopală în mână, cu crucea și evangelia. Serviciul funebru s'a oficiat Marți, 16 Noembre, la 2 p. m., de I. P. S. Mitropolitul Primat, asistat de mai multi membrii ai sântului Sinod și de un mare număr de preoți. La înmormântarea defunctului, M. S. Regele a fost reprezentat de doi adjutanți de serviciu. S'au dat defunctului și onoruri militare, de óre-ce era mare oficer al ordenelor Stéua României și Coróna României. Corpul a fost transportat cu mare pompă la cimitêrul Belu.

P. S. Sa a lăsat o avere de 600.000 lei. Testamentul în care a pus ultimele sale voințe dispune ca din venitul acestui fond să se dea burse la studenții facultății teologice, să se cumpere cărți la copii sêraci și orfani, și să se înzestreze fete sêrace din asil. Eșecutarea testamentului este lăsată Ministerului Cultelor și Instrucțiunei publice. Casele sale din strada Muselor sunt destinate pentru local de școlă.

Câteva observări pedagogice.

Ca să pótă cineva lucra cu sporiu într'o sferă, într'un cerc al vieții omenesci, ca să pótă fi deplin folositoriu societății, în postul în care l'a aședat provedința: înainte de tôte trebuie să și cu-

noscă chiămarea sa din toate părțile și se nu trecă cu vederea nimic, bun sau rău, ce tăie în sfera aceea. Acesta se poate dice pentru fie-care om, aibe el ori ce chiamare dar se dice mai mult, și încă nu se poate dice destul, pentru acela, care a luat asupra-și mărta dar și greua chiamare de a înainta bun'a educațiune a tinerimei, ce este supusă la nenumărate influințe dintre care multe-i pot fi foarte stricaciöse.

Conduc de adevărul acesta vrău se atrag de astadată atențiunea fraților colegi, ca educatori, asupra unui rău, ce rōde ca și un verme la rădăcina bunei educațiuni a tinerimei; înțeleg răul ce provine din unele erori ale părinților în privința educațiunii. A contribui prin învățături și sfaturi la îndreptarea și delăturarea erorilor acelora, ca atot atător pedece pentru educațiune, însemnă a înainta cauza educațiunii, pentru carea educatoriul are de a se-întrepune din resputeri la totă ocaziunea.

Una din cele mai mari erori ale părinților față cu educațiunea pruncilor lor e aceea, că ei adeseori în loc de a lucra în armonie cu școla, lucră tocmai în contra ei. Fără îndoieală cei mai mulți părinți o fac acesta din nepricepere, și din norocire numai foarte puțin într'adins.

Las la o parte pre cesti din urmă, pentru-că pe cel cerbicos e cu neputință a-l convinge și a-l învăța, și nu e orb mai rău decât acela, care se face a nu vedea; mă întorc la aceia, căroră într'adevăr le stă la inimă binele și fericirea, așadară și buna educațiune a fiilor lor, cari însă crescuți și singuri fără nici un plan, nu sunt în stare a da nici fiilor săi o educațiune rațională, ba mulți părinți adeseori nu sunt în stare a susține și a urmări în educațiune nici principiile acelea, ce școla așa dîcînd le arată cu degetul. Êr' fără de a înțelegă părinții vocea și intențiunea școlei, precum ărași de altă parte fără de a înțelegă școla vocea și intențiunea casei și a familiei, o educațiune bună e cu neputință. Școla are să completeze să înainteze educațiune din familie, de aceea ea și trebuie să stea în legătură ne'nteruptă cu familia; ăr dacă familia, va se dîcă părinții înșiși rump această legătură, se înțelegă de sine, că desbinându-se factorii educațiunii și lucrarea lor adecă educațiunea se paralisează și se nimicesce.

Școla d. e. învață pe elevii săi în toate dîlele a se ține curați și le însuflă respectarea curățeniei ca a unei adevărate virtuți; casa părintescă din ne-

fericire nu cunōse poate nici frumseța, nici necesitatea acestei însușiri: mama ține hainele, vasele și mobilele de casă, tata curtea și uneltele sale de lucru în necurăți. Ce va învăța acum copilul, curăția din școlă seu necurăția din casă? E prea probabil că din 100 casuri în 99 va învăța necurăția; căci aceea e mai ușoră, nu costă nici e ostentă; ără curăția cere grijă, atențiune, lucru. Aci luăm un exemplu din viața esteriōră, materială, trupescă; cu mult mai stricătore însă sunt exemplele. cele rele a casei asupra năravurilor, asupra vieții spirituale a copiilor. Școla predică necontentit ascultare, iubire, pietate cătră părinți; în casă vede copilul pre tatăl sau pre mamă sa tractând rău, suduind, ba câte odată și maltratând ei însuși pe părinții lor, pe moșii copilului. Ce va prinde acum rădăcină în inima copilului, respectarea sau nerespectarea părinților? De nu se va întempla vre-o minune, de bună sēma cēsta din urmă. Școla se silesce a învăța și a deda pe copii labuna cuviință în cuvinte și portare; a-casa aude copilul pe părinți rostind cu cea mai mare ușorință de minte câte cuvinte de rușine, câte înjurături le vin la gură. Ce se va lipi acum mai curēnd de inima lui, cuvēntul din școlă sau exemplul de casă? De bună sēma acesta. Pe scurt învețe copilul în școlă a fi curat, modest, iubitoriu de adevăr și de dreptate, mulțămit cu al seu și nepof-toriu de al altuia, pretinos, gata spre servire, sincer și peste tot, deprindă-se la toate virtuțile, ce fac frumseța cea din lăuntru a omului; dacă acasă va vedea și va auzi și va esperia tocmai contrariile acestora: educațiunea nu va spori nici decum; căci din contrastul acela nu poate resulta decât derăpănarea atot ce lucră și cea mai bună școlă. Acesta se poate presupune cu atât mai mult, cu cât precum în lumea fizică, așa și în cea morală e cunoscut, că buruiana cresce mai iute și mai tare de cât flōrea.

Dară decă educațiunea tinerimei, după cum am arătat în cele de până aci, se poate sminti prin ne-grige din partea familiei și în locuri în care domnesce încă o simplitate a năravurilor; apoi e învederat, că aceea se smintesce și trebuie să se smintescă cu mult mai tare în locuri de acelea, unde pe lângă cultură s'a desvoltat și cea mai mare depravațiune morală.

Pentru de a ne convinge despre tristul acesta adevăr nu trebuie să mergem departe. Potem află exemple destule în mijlocul nostru. Să cugetăm numai la tinerimea venită dela sate ca să umble la școle în cetăți! Aceia partea cea mai mare, fiind

încuartirată în familii ce duc o viață cu totul desolată, sau în hirturi unde pe tot miutul îi întâmpină mulțime de necuviințe în vorbe și în portare, pe lângă aceea fiind lăsată afară de timpul școlii de a umbla de capul său fără nici o povățuire, nu e mirare dacă nu numai nu sporesce în adevărată cultură, ci mai perde în cele mai multe cazuri și din aceea ce au adus bun din casa părintescă, și perde religiozitatea și moralitatea, o pierdere, carea de sigur nu se poate precumpeni nici prin învățăturile cele mai înalte ce se câștigă peste de altă parte în școlă!

Este așa dară o sfântă datorință a ori cărui amic și binevoitoriu al omenimei, și cu desăbire este o datorință a pedagogilor, de a face atenți pe părinți la urmările cele triste, ce le au pentru educațiune eșelele rele, care le vîd copiii în sinul familiei și peste tot în cercul în care petrec aceia partea cea mai mare a timpului lor; ăra de altă parte, de a-i capacita și a-i aduce la aceea, ca în ceea-ce privește educațiunea copiilor să lucre în conșlegere și armonie cu școlă și să o sprigină, căci lucrând părinții sau substituții lor în contră la aceea ce lucră școlă, nisuițele și cele mai mari încordări ale acestei din urmă în privința educațiunii nu vor avé, nu vor putea să aibă nici odată rezultatul dorit!

Elia Bochiș,
inv.

Păstrarea în școlile populare.

Sub titlul acesta a ținut dl învățătoriu Simeon Faur în conferința învățătorilor întrunită ăilele trecute la Belinț o disertățiune, — din carea înregistrăm aici următoarele:

Tótă lumea pedagogică s'a ocupat și să ocupă cu educațiunea fisco-morală-intelectuală, inventând și aflând fel și feluri de mijloce pentru ajungere a mărețului scop; însă una dintre disciplinele școlare cele mai însemnate, păstrarea, a fost dată uitării. Dar ce zic? Nu. N'a fost uitată, căci eruditul profesor Laurent, de la universitatea din Gand, a pus'o la locul ce i-s'a cuvenit, zicând: „O națiune numai atunci se zice că e civilisată, dacă și-a cultivat acele facultăți intelectuale și morale, cu cari Dumnezeu a inzestrat creațiunea sa înțelegătoriă,” și astfel a pus păstrarea s'au cruțarea între mijlocele cele mai cardinale ale educațiunii.

Și acésta nu fără temei. Căci dezvoltarea intelectuală a fie-cărui popor, depinde și dela dezvoltare sa economică-materială, cari ambele trebuie se țină pas mână în mână, dacă este vorba de progres. La din contră ar însemna „o móră fără apă.”

Cea dintâi este scopul, ăr a două mijlocul cătră perfecțiune.

Și unde ar fi locul mai potrivit a începe cu conceptele păstrării, dacă nu în școlă?

Școlă este făuria unde să oțelească puterile omului. Și cu cât acest sanctuarium va fi organizat pe base mai solide, cu atât și acel popor ce va eși dintrênsul, va fi mai oțelit și-și va sci elupta mai cu energie locul ce i-se cuvine între celelalte popore din lume.

Basa mijlocelor cătră progres este banul. Fără ban este greu a fi om. Și banul nu se câștigă de cât prin lucru și cruțare. Nu este virtute a câștiga, ci mai mare virtute este a sci cruțarea ceea ce ai câștigat.

Dlor colegi! Dumnezeu a ăis omului celui dintâiu: „Cresceți și vè înmulțiți, umpleți pământul și-l stăpâniți pre el.” Și ce vedem astăzi? ătă că aceea demândare Dumnezească s'a împlinit, că pământul este plin de ómeni cari-l stăpânesc. Dar se vaetă amar pentru subsistență.

Și óre ce pôte fi cauza de omul nu se indetulesce cu ceea ce are și ce câștigă! Multifarii sunt aceste cauze, și a le află și a le înșira pe tóte aici cu neputință este. Ceea ce am esperiat însă este: că omul nu știe trăi cumpetat, nu este în stare a și stăpâni poftele, cari din ăi în ăi se sporesc, cu o celeritate crescândă.

A deda pre școlari la invingerea și stăpânirea pofteilor, și a întrebunța averea spre scopuri filantropice și de folos, însemnă a da națiunii eroii dela Termophile, căci acel băiat, care de mic s'a datat a-și împlini tóte dorințele sale, a apucat deja și pe calea faptelor rele, și ca bărbat va face tot aceea ce s'a indatinat de mic. Nu priceperea, nu consciința, nu va fi putere omenescă carea se-l facă a-și invinge poftele, ce din ăi în ăi tot cu mai mare putere il vor stăpâni.

Pre cum remâne slab și neinvățat acel om, care nici odată nu și-a întărit corpul, și nu și-a dezvoltat mintea prin activitate, tot așa de slab va fi și acela care nu s'a deprins în luptă contra pofteilor sale, ba de fricos, nici că va îndrăsní să începă lupta, ci însuși pre sine se va arunca legat în brațele patimilor, va scăpăta în continuu, și va finí cu decădintă totală.

Au Dvostră, stimați colegi, nu vi s'a dat ocașiune a educa și câte un copil de acela, acărui părinții i-au împlinit tóte dorințele? Dacă da, apoi cred că sunteți convinși că nu este ființă mai nefericită de cât un astfel de băiat. Nu găsesce plăcere în nimic. De tóte e sătul. Ar voi lucruri ce nu sunt cu potință, ar pretinde luna și stele, și dacă nu i-le poți da să mânia, se tânguesc, insultă tóte, când de manioși când de superăți.

Cumcă păstrarea este puntea peste care trebuie se trecă omul cătră fericire, — dovedesce destul de lămurit și faptul, că în vécul trecut Benjamin Franc-

lin, acel bărbat genuin, carele din starea miseră în carea se născuse și crescuse, ca fiu de săpunariu sărac, între cele 14 virtuți, cari și le-a luat de cinosură în viața sa și prin cari s'a urcat până la cea mai naltă demnitate în stat, enumără în al 5-lea loc și păstrarea.

Prin economie său păstrare și sirguintă, zice Franklin, speram să me smulg din datoriele ce mă mai apesau încă, se-mi procur avere și independință, că în modul acesta să mă ușurez în dedarea la sinceritate, dreptate ș. c. l.

Eră distinsul profesor Laurent, etă ce ăce în discursul său cătră elevii pedagogiului din Gand :

A fi păstrătoriu însemnă a încungiura ori-ce spese de prisos, veri-ce spese cari pestrec lipsele naturale, și cari nu sunt în consonanță cu pozițiunea noastră socială. Ca să ne înavuțim trebuie să ne înfrământ poftele : astăzi cruțăm o sumă mică, mâne altă sumă mică ; câte sume atâte învingeri am reportat asupra patimelor noastre. Priviți băiatul care Duminecă a căpătat de la părinți câțiva cruceri se-și cumpere dulcătă, însă el aduce Luni diminéță banii la învățatoriul, se-i pună în cassa de păstrare că dulcătă nu și-a cumpărat ; acel băiat s'a luptat deja cu pofta dănsului Duminecă totă ziua, și până Luni diminéță, și din această luptă, băiatul a reportat învingere asupra poftelii : această e calea perfecționării morale. Poftelii cresc cu etatea și cine de băiat s'a datat a devinge poftelii mici, ca bărbat va devinge poftelii mari. Astfel păstrarea devine școla practică pentru împlinirea datorințelor.

Este fapt constat, că ori-ce idee nouă fie fost ea cât de salutară, și-a avut și contrarii săi. Astfel nici cruțarea n'a fost și nu e scutiță de combateri. Sunt unii adecă de părere, că păstrarea se preface în avariță, și copii devin lacomi. Este drept că de la păstrare până la avariță este numai un paș. Aici însă trebuie să-și îndrepte învățatoriul cea mai mare atențiune. Învățatoriul consciu de misiunea sa va afla și aici modalitatea de a se ferii de greșela prin care s'ar periclita scopul educațiunii. Și cu cât această misiune a sa va fi mai grea, cu atât mai dulce va gusta și din fructele ostenelelor sale după ce va fi trecut preste greutăți. Trebuie se spună școlariului deosebirea dintre omul avar și cel păstrătoriu. Avarul adună banii numai ca să se adunați. Privind la suma de bani adunată, el simte o plăcere nespūsă, se simte atât de fericit, încât își uită de sine și de trebuințele sale naturale, și duce lipsele cele mai mari numai ca să nu cheltuască din tesaurul său. Avera nu este scop, ci numai mijloc pentru dezvoltarea intelectuală-morală. Cel care de mic s'a datat la cruțare prin ce și-a căștigat o stare bunicică, acela va și face o întrebuințare bună de capitalul său ; va și ce însemnă o colectă în cas de nenocire, va și ce prețui o reuniune, ba va căuta ca să se facă și dănsul membru cât la mai multe de aceste. În sfârșit se va simți fericit numai atunci când

va contribuii cu denariul său nu numai la alinarea suferințelor, ci și la perfecționarea continuă a ființei omenești.

Din cele espuse până aici esaminând mai deaprope păstrarea din punct de vedere pedagogic, rezultă că :

Cu privire la educațiunea estetică :

1) prin aceea că dedăm pre copil a suporta cu tăria suferințele cari l'au impresorat, arătându-i că el este stăpân asupra lor, și că el de la el depinde delăturarea necasurilor sale : cultivăm simțemintele sensuale ;

2) prin aceea că dedăm pre copil a se îndetula și cu puțin și să se bucure de ceea ce este al său, fără a poftii ce este al altuia : să cultivă simțemintele morale ;

3) prin aceea că învățatoriul premerge cu esemplu, având însuși libel despre elocățiuni în cassa de păstrare, pe numele seu, ori al copiilor sei : se cultivă simțemintele intelectuale.

Eră cu privire la educațiunea morală :

1) desvöltă boldul spre căștig ; prin aplicare de esemple practice occasionalmente la predarea celorlalte obiecte de învățământ, dar cu deosebire la aritmetică, a scôte esemple din viață. Prin dedarea la economisare, spunându-i că toate ce le are sunt căștigate cu multă sudore. Aici însă învățatoriul are se fie cu cea mai mare băgare de seamă, căci ușor pôte înclina spre avariță ;

2) diligența este o condițiune neîncungiurabilă, este basa tuturor faptelor bune, prin ce : se desvöltă boldul spre activitate spontană ;

3) cine nu este convins că copilul doresce libertatea ? Prin esemplele din istorie despre faptele bărbaților mari, cari au luptat pentru libertate și independință : se nasce boldul spre libertate.

D I V E R S E.

* *Alegere de protopresviter.* Parintele Nicolau Ivan administrator protopresviteral al tractului Albei-Iuliei în archidieceasa transilvană a fost ales de cătră sinodul protopresviteral al numitului tract în unanimitate de protopresviter.

Felicitările noastre !

* *Necrolog.* Anunțăm cu durere, că veteranul învățator Moise Magda din Ecica română, după un morb de trei septemâni, a reposat Marți în 16/28 Noemvre c. la 7 ore diminéță în etate de 71 ani. Defunctul a fost unul dintre cei mai veterani învățatori ai eparchiei noastre, care în calitate de învățator a servit cu zel și diligență neobisită intereselor noastre culturale și școlii peste un jumetate de vec, și anume 52 de ani, fără întrerupere și pormanent în comuna Ecica română, unde a fost înstituit ca învățator la anul 1841. În mormântarea i-sa sevêșit cu pompă covenită, la care a participat întreg poporul din comună, petrecând la cele vecinice pe iubitul

lor învățător, dela care cu toții au învățat carte și an primit multe svaturi și învățături bune și folositoare.

Dumneșeu îl odihnească în pace!

* **Necrolog.** Terențiu Ursu fost preot adm. în Chișineu la 19 Novembre v. s'a mutat la cele eterne. În 21 Novembre s'a săvârșit prin Dnul protopop al Butenilor Constantin Gurbanu asistat de alți 6 preoți din jur, actul înmormântării în Ch.-Cheriu din casa părinților săi, unde s'a fost retras adormitul în Domnul aproape de doi ani după ce înmormântase pe iubita sa soție. Popor mult — între care și inteligența din comună și jur — s'au adunat să dea cinstea cea mai de pe urmă adormitului, fiind reprezentat și poporul său din Chișineu, carele prin reprezentanții săi a depus și o cunună frumoasă pe sicriu. Dumneșeu să-l ierte și să-l odihnească.

* **Fondul de pensiuine învățătoresc.** Curtea de compturi din Budapesta a prezentat dietei bilanțul fondului regnicolar de pensiuine învățătoresc pe 1892, revisuit de ea.

Intratele în decursul anului, dimpreună cu numărul dela începutul anului, au fost de 1.768,199 fl. 05 cr., eșitele au fost 1.735,953 fl. 28 cr., care sumă subtrăgându-o din intrate, a rămas în număr la finea anului 32,245 fl. și 77 cr. Averele fondului a fost la finea anului 1892 de 9.668,444 fl. 24 cr., cu 773,244 fl. 61 cr. mai mare ea în anul anterior.

Socoțile nu arată, câți bani dați de Români sunt cuprinși în acele milioane!

* **Călințarul pe an. 1894**, constător din 9 côle de tipar, cu un bogat cuprins literar pentru popor, cu felurite scrieri economice, mulțime de poesii frumoșe, tot felul de povețe pentru trebuințele țilnice, câte-va pagini de glume, proverbe, gâcituri și alte multe. Acest călințar, redigiat de Ioan Georgescu, se poate cumpăra dela Tipografia A. Mureșianu în Brașov, dela Librăria Ciurcu în Brașov, dela Societatea de Consum în Blăși, cum și dela toate librăriile din țară. Prețul 25 cr., cu porto cu tot 30 cr. Pentru România: 80 bani.

* **Încercarea de atentat în contra cancelarului Caprivi.** Cancelarul Caprivi era să cadă victima unui atentat. Eată amănunte asupra acestei încercări de omor, care a făcut cea mai mare senzație: Între scrisorile și pachetele sosite Dumineca trecută la adresa cancelarului se afla și o scrisoare din Orleans împreună cu o cutie de lemn, de mărimea cartoanelor pentru cărți de vizită. De obicei scrisorile și pachetele destinate pentru cancelarul le desface și vizitează mai întâiu adjutantul seu, maiorul Ebmayr, și numai după-ace s'a convins despre conținutul lor, le predă cancelarului. Adjutantul desfăcând mai întâiu scrisoarea, care indica conținutul cutiei drept o probă de sămânță de flori. Se apucă apoi să desfacă cutia. Încet și cu o băgare de sămă băgă briceagul în deschizătura coperișului și-l ridică puțin. Norocul a vrut însă, ca prin deschizătura cutiei să cadă câteva bobite din pretinsa sămânță, în care maiorul recunoscă că e iarbă de pușcă. Acesta produse în el bănușela, că cutia nu e altceva decât o mașină infernală. Cercetările poliției confirmă pe deplin bănușela sa. Într'ader cutia era o mașină infernală astfel construită, că îndată-ce s'ar fi ridicat coperișul de tot, ar fi explo-

dat. Trimișetorul e necunoscut și se crede că nici nu va pute fi descoperit. Tôte semnele arată însă că e persoană care cunoșce bine obiceiurile cancelarului. Cancelarul e adevă marea amator de horticultură. El însuși dispune ce fel de sămânțe să se sãmene în grădina sa. Casul a fost comunicat numai decât împăratului. La început s'a fost hotărât ca să se păstreze tăcere asupra acestei întâmplări, dar' în cele din urmă cancelarul s'a decis să se dea publicității.

Concurs.

Pentru deplinirea definitivă a duor stațiuni vacante învățătoresci dela școlele rom. gr. or. **Checia-română**, adevă: școla mare de băeți și școla mică mixtă, cu termin de alegere pe **30 zile dela prima publicare** (a 3-a zi de Crăciun).

Salariul anual împreună cu fiecare din aceste stațiuni este:

- 1) În bani gata 250 fl. (500 corone).
- 2) 20 chible grâu, parte curat, parte secareț și 5 chible cucuruz.
- 3) 40 fl. v. a. relut pentru încălțit, din care aleșii învățători vor avé a încălți câte o sală de învățământ.
- 4) Pentru participarea la conferințele învățătoresci 5 fl. și pentru scripturistica 5 fl. v. a.
- 5) Pentru famulația fiecărei școle câte 5 fl. v. a. și 3 chible grâu.
- 6) Cortel liber și grădină de legumi.

Învățătorii aleși vor avé a provedé cantoralul s. bisericii în schimb cu săptămâna, pentru care vor primi fiecare câte două jugere pământ arătoriu de clasa I-a după care însă vor avé a suporta toate dările; ér dela înmormântările la care vor fi poștiț vor căpăta câte 50 cr.

Dela recurenți se recere pregătire de cel puțin 2 clase gimnasiale ori reale, testimoniu preparandial și de calificățiune învățătorescă, atestat despre conduită și capabilitatea de a poté propune în școlă limba maghiară în măsura ceruta de lege.

Recurenții instruindu-și astfel recursele lor și adresându-le comitetului parochial rom. g. or. din Checia-română, le vor substerne M. O. D. Paul Miulescu protopresbiter inspector școlar în B.-Comloș până inclusive la 25 Decemvre 1893, ér până la alegere au a se presenta în vr'o Duminecă ori sərbătore în sifa biserică din loc spre a-și arăta desteritatea în cele cantorale.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: P. MIULESCU, m. p. protopop inspector școlar.

—□—

Conform ordinațiunei Venerabilului Consistoriu diecesan cu datul 8 Octomvre a. e. Nr. 4717 să escrie concurs pentru deplinirea parochiei de a III clasa în **Ciuciu**, protopresbiteratul Halmagiu, cu terminul de alegere **19/31 Decemvre a. c.**

Emolumintele anuali sunt: dela 145 numeri de case câte $\frac{1}{2}$ măsură de cucuruz sfărmat și stolele usuate.

Doritorii de a ocupa această parochie sunt avisati: recursele provedute cu toate documintele prescise în stat. organic, și adresate comitetului parochial a-le trimite protopresbiterului Ioan Groza în Halmagiu până la 18/30 Decemvre a. c.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: IOAN GROZA, m. p. protop.

—□—